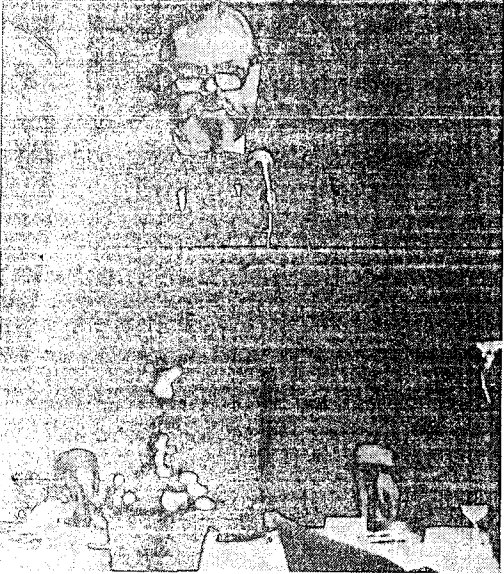

Ο Ορσον Ουέλς που συγκεντρώνει τους έπαινους της κριτικής επί δεκαετίες.

Σ' όλόκληρη την ιστορία του Οι δέκα καλύτερες δημιουργίες του κινηματογράφου

Ο Ορσον Ουέλς
«μόνιμα» πρώτος

Ο κινηματογράφος σαν τέχνη μοιάζει να παρακαμίζει, τουλάχιστον από την άποψη της λειτουργίας των κινηματογραφικών ειδυλλιών. Ουσίως, η παραγωγή ταινιών δεν σταματάει και υπάρχουν μερικά έργα πραγματικά αξιόλογα που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια.

Ίσως αυτό που λέμε «κινηματογράφος» να επιζήσει μέσα από άλλες δομές διακίνησης του προϊόντος. Ήδη η τηλεόραση και το έντονο δείχνουν τις πιθανές εξελίξεις. Ακόμη η προβολή ταινιών μέσω τεχνητών δορυφόρων σε πολλές αίθουσες ταυτόχρονα, σε διάφορα σημεία της γης, είναι μία άλλη συναισθητική. Εκείνο που δεν μπορεί να πει κανείς με σιγουριά, είναι αν ον τέχνη ο κινηματογράφος θα παρουσιάσει δημιουργούς μεγάλους, όπως έγινε στην ενεργητική μέχρι τώρα ιστορία του.

Γιατί κατά το παρελθόν έχουν δημιουργηθεί ταινίες σταθμοί. Και θα αξίζει να δοκιμασθεί ποιες είναι οι δέκα καλύτερες ταινίες που έχουν γυριστεί μέσα στην ιστορία του κινηματογράφου. Μία τέτοια αποτίμηση έκανε βρετανικό κινηματογραφικό περιοδικό, όπου έθεσε το ερώτημα σε 150 διάσημους κριτικούς της Ευρώπης και της Αμερικής και πήρε τις απαντήσεις του. Κι αυτό το έκανε όχι μία φορά αλλά σε διάστημα έξι ετών, δηλαδή το έπραξε στη δεκαετία του 1950, του 1960, του 1970 και του 1980.

Αξίζει να προσέξει κανείς, ότι τα αποτελέσματα της κάθε οφειμμετρικής δοκιμής αλλάζουν στις προτιμήσεις, παρόλο που μερικές ταινίες μένουν σταθερές στις προτιμήσεις. Οι αλλαγές αναφέρονται και σε ταινίες, αλλά και στη σειρά προτίμησης. Για παράδειγμα: στην δεκαετία του 1950, το γκάλοπ έδειξε τον παρακάτω πίνακα των δέκα ταινιών:

1. Κλέβοντας ποδήλατο (1966 - 1949)

Όταν έμπνέει ένα μέγιστο γεγονός Χριστούγεννα και ποίηση

Μεγάλη γιορτή της χριστιανισμής, τα Χριστούγεννα, ή γέννηση του Χριστού, ήταν φυσικό να έμπνέσουν τους λογοτέχνες - και γενικότερα τους καλλιτέχνες - όλου του κόσμου, και, βέβαια, τους Έλληνες. Η παγκόσμια λογοτεχνία είναι πλούσια σε έργα που αναφέρονται στα Χριστούγεννα, σε πεζογραφήματα και ποιήματα, από τα χρόνια του Μεσαίωνα και την Αναγέννηση, μέχρι πρόσφατα.

Και δεν παίρνουμε ύψος μας τον καθαρά θρησκευτικό λόγο, τους ύμνους που γράφθηκαν για το μεγάλο αυτό γεγονός της ανθρωπότητας. Τα Χριστούγεννα αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης και των Ελλήνων λογοτεχνών. Στην πεζογραφία κυριαρχεί, βέβαια, η μορφή του Παπαδιαμάντη, αλλά και άλλοι συγγραφείς έδωσαν έργο αξιόλογο σε αριθμό και σε ποιότητα. Παλιότερα, μάλιστα, που οι χριστουγεννιάτικες εκδόσεις των περιοδικών και των εφημερίδων είχαν περισσότερο πανηγυρικό χαρακτήρα από ότι σήμερα και που (θα πρέπει να ειπωθεί κι αυτό) οι συγγραφείς μας ένιωθαν πιο δεμένοι με την ορθοδοξία ή ακόμα και με την ελληνική παράδοση του γιορτασμού των Χριστουγέννων, τα κείμενα που αναφέρονταν στο χρόνο των γιορτών, με διάφορες εκδόσεις ή πηγές έμπνευσης (από τον γιορτασμό στο χωριό ή τις συνθήκες της πόλης) ήταν αφθονότερα. Θα λέγαμε πως σήμερα το είδος τείνει να εκλείψει.

Ειδικότερα, στο χώρο της ποίησης, τα Χριστούγεννα αποτέλεσαν σάν πηγή έμπνευσης αρκετά συνηθισμένο θέμα, και πιο πρόσφατα τα παλιότερα χρόνια. Μία μελέτη του Ντίνου Χριστιανόπουλου πάνω στο θέμα «Χριστούγεννα και ποίηση» μας δίνει αρκετά στοιχεία για το κείμενό μας αυτό.

Χριστουγεννιάτικα ποιήματα έχουν γράψει σχεδόν όλοι οι ποιητές μας, αλλά τα πιο πολλά από αυτά είναι περιγραφικά και ηθογραφικά, όπου περισσότερη προσοχή δίνεται στο γραφικό στοιχείο πάνω στη γέννηση του Χριστού. Από τους πιο παλιούς ποιητές, ο μεγάλος Διονύσιος Σολωμός, στον «Υμνο» του και ιδιαίτερα σε τετράστιχα που αναφέρονται στο Μεσολόγγι, χρησιμοποιεί το χριστουγεννιάτικο στοιχείο. Γνωστά, εξάλλου, είναι τα ποιήματα του Αβλίου, του Σουρή και του Κρυστάλλη που ο καθένας γράφει για το Χριστούγεννα από την δική του αισθητική άποψη και στο δικό του κλίμα.

Η ποίηση του Παλαμά

Αρκετά χριστουγεννιάτικα ποιήματα έχει γράψει ο Κωστής Παλαμάς. Τα πιο πολλά από αυτά είναι περιγραφικά, υπάρχουν, όμως, και μερικά με πιο έντονο το προσωπικό στοιχείο:

Και φθάνουν της καρδιάς γοργοί χτύποι
μέσ τ' σκατάδες σιγανό,
για να δώσουν πάλι, ό,τι μου λείπει
και να με κάνουν χριστιανό.

Ενα άλλο οχτάστιχο του Παλαμά, όπου ο ποιητής, με όμορφη το Χριστούγεννα, μιλάει για το ειδωλοκρατικό και το χριστιανικό στοιχείο του Έλληνα, είναι το παρακάτω:

Και με πατεί κάθε άγριου και κάθε ανθρώπου φτέρνα
κι είμαι μία χώρα, που τό φως τό λούζει κι η δροσιά
σμίγουν άταρτα φωνές άπάνω μου κι τα βέρνα
πλάι πλάι κι η Εκκλησία.

Είδαλα, δαίμονες, εφώδες, φαντάσματα, σκυλιά
της νύχτας μέσα μου ο λαός κυλιέται και κουνιέται,
και μέσα στη χυλιόπιλη καρδιά μου μία σπηλιά
κι ένας Χριστός γεννιέται.

Αλλά, όπως γράφαμε και πιο πάνω, η έμπνευση του Κωστή Παλαμά από τα Χριστούγεννα ήταν πλούσια. Ετσι έχει γράψει και το παρακάτω ποίημα:

Νάμουν του στάθλου έν' άχυρο, ένα φτωχό κομμάτι,
την ώρα που άνοιξε ο Χριστός στάν ήλιο του τό μάτι!
Να ίδω την πρώτη του ματιά και το χαμόγελό του,
τό στέμμα τών άκτινών του γύρω στο μωτικό του
να λάμψω άπ' τη λάμψη του κι έγώ σάν διαμαντάκι,

Από τόν έθνικό μας Κωστή Παλαμά
μέχρι τούς νεότερους ποιητές μας

να δώ την Αειπάρθενο, να δώ τό πρόσωπό της,
πως εκοκλίνισε καθώς πρωταΐδε τό μικρό της,
όταν λευκό, πανεύφραστο τό προσώπκι εκείνο,
της θύμισε έτσι άθελα τού Γαβριήλ τόν κρίνο.
Αλλά, όπως αναφέραμε, και άλλοι ποιητές έμπνεύστηκαν από τη

Εικόνα της Γέννησης του Χριστού.

μεγάλη γιορτή των Χριστουγέννων, από το ακόμα μεγαλύτερο γεγονός της γέννησης του Θεανθρώπου. Ετσι, ο Χατζόπουλος έχει γράψει τα «Χριστούγεννα του χωριού», ο Δροσίνης την «Χριστουγεννιάτικη νύχτα» και άλλα, ο Μαλοκάσης την «Προσευχή προς τ' θρόνος», ο Θανάσης Κυριακής τα «Χριστούγεννα» και ο Νοταλίων Λαπαθιώτης την «Χριστουγεννιάτικη άγνωση». Χριστουγεννιάτικα ποιήματα έγραψαν, επίσης, ο Σκίπης, ο Βερίτης, ο Παύλος Νιρβάνας και άλλοι.

Μία πιο ανθρώπινη έμπνευση

Τα περισσότερα από τα παραπάνω ποιήματα είναι έορταστικά και

φυσικά, εύαισθησία. Ο Κώστας Βάρναλης έγραψε ένα από τα καλύτερα ποιήματά του για τήν Παναγία, το γνωστό «Οι πόνοι της Παναγίας», όπου η Μητέρα του Θεού, προσβέλοντας το μέλλον του Βρέφους που θα φέρει στον κόσμο, λέει:

Πού νά σε κρύψω γιάκα μου να μή σε φτάνουν οι κακοί;
Σε ποιά νησί τό ώκεανού, σε ποιά κορφήν έρημική;
Δέν θά σε μύθω νά μιλώ και τ' άδικο φωνάζεις.
Ξέρω πως θάχεις την καρδιά τόσο καλή, τόσο γλυκή,
πού με τό βράχια της όργης ταχιά θέ νά σπαράξεις.

Τή νύχτα θά σηκώνομαι κι άγάλια θά νυχοπατώ
νά σκύθω την άνάσα σου ν' άκώ, πουλάκι μου ζεστό,
νό σου τοιμάζω στη φωτιά γάλα και χαμηλί,
κι ύστερα άπ' τό παράθυρο με καρδιότυπη νά κοιτώ
πού θά ηγαλνείς στο σκολείο με πλάκα και κοντύλι.

Είναι φανερό πόσο διοφορετικά θάλει ο Κώστας Βάρναλης τήν Παναγία και τόν Χριστό που θα γεννηθεί, πόσο τό θέμα παίρνει περισσότερα ανθρώπινες διαστάσεις, όπου η Παναγία είναι μία μάνα που φοβάται ότι θα πονέσει από τη ζωή και τα πάθη τού παιδιού της. Η άγνωση της μάνας να μην κακοπάθει τό παιδί της είναι τό κυρίαρχο στοιχείο. Και δέν θά πρέπει να ξεχνούμε τούς στίχους τού Βάρναλη που έγραψε για τό Θείο Δράμα.

Ενας άλλος μεγάλος Έλληνας ποιητής, ο Άγγελος Σικελιανός, γερά δεμένος με την ελληνική παράδοση, μίλησε για τόν Χριστό τό Χριστούγεννα τού 1941, σε δύσκολες ώρες για τόν ελληνισμό, στο ποίημά του «Διόνυσος επί λίκνω», όπου ανάμεσα σε άλλα γράφει:

Πάνω όπ' τήν κούνια Σου θά γέρνει
ή σκιά της μιάς Σου παντοδύναμης άμπέλου,
γλυκό μας θρέφας, Διόνυσέ μας και Χριστέ μας!
Ο Χριστός και ο Διόνυσος στόν Σικελιανό είναι δύο όνματα τού ίδιου Θεού, και στη ένωση τού χριστιανισμού και τού ελληνισμού ή φύση τού Σικελιανού, όπως γράφει ο Ντίνος Χριστιανόπουλος, έρσιει τή λύτρωση και τήν ένότητα της. Από τήν άποψη αυτή, τό ποίημα τού Σικελιανού πού έχει γραφεί σε ώρες σκοτεινές, παίρνει μία κατάληξη αιώδοξη.

Οι νεότεροι δημιουργοί

Από τούς σχετικά νεότερους ποιητές, ο Παπατζώνης και ή Ζωή Καρέλλη, ξεκινώντας είτε από ηθολογία θρησκευτικότητας, είτε από ύπαρξιακή άγνωση, έγραψαν περίφημους στίχους για τή γέννηση τού Χριστού. Πάλι μέσα σε δύσκολες ώρες, σε τραγικές για τόν ελληνισμό, τό Χριστούγεννα τού 1942 συγκεκριμένα, ο Παπατζώνης έγραψε τό ποίημα «Κλωστή», όπου, ανάμεσα σε άλλα, γράφει:

πλανάτα έπίμανη ή Εξω Παρουσία
ή άγνωστος ουσία μιάς ζωόφρας νύχτας,
πού κάτι έκει τεκταίνετο ή πληρούτο:
κάτι ακατάγραφο, κάτι πού ήταν φευγάτο
άπ' τή φυλλάδα τού ληξιαρχού, κάτι, μιά κλωστή,
πού όλα, άπροσδιόριστα, τόδενα σ' ένα σώμα.

Και ή Ζωή Καρέλλη, ή Θεσσαλονικιά ποιήτρια, στο ποίημά της «Παραμονή της Γέννησης», που αποτελείται από τέσσερα μέρη, γράφει:

Στόν όγκο τού χρόνου υπάρχει ή στιγμή.
Επίσημη τήν τοιμάσαμε, τήν θελήσαμε
τοιμάσαμε τήν έκταση, θελήσαμε τόν θαυμασμό,
τοιμάσαμε τήν άνάσταση, θελήσαμε τή χαρά,
τοιμάσαμε τή γιορτή, θελήσαμε τόν έαυτό μας
γεμάτον έκταση, θαυμασμό και χαρά.

Στό τελευταίο μέρος, τό τέταρτο, τού ποίημάς της ή Ζωή Καρέλλη, γράφει για προσευχή, όπου, ανάμεσα σε άλλα, γράφει:
Εκείνος πού δέ γεννά, δέ γεννιάται,
δέν άναγεννιάται ποτέ, Κύριε.

Όπως διαπιστώνει κανείς, ή χριστουγεννιάτικη ποίηση έχει φθάσει, στις τελευταίες δεκαετίες, σε μία άλλη μορφή, άπομακρυσμένη από κάθε γραφικό στοιχείο, από τήν ηθογραφία, ίσως ακόμα και τη χαρά. Υπάρχει ένας σαφής προβληματισμός πιά στην ποίηση των νεοτέρων σχετικά με τό Χριστούγεννα, πολλά ερωτηματικά

1. Κλέφτης ποδηλάτων (Ντέ Σικα - 1949).
2. Τα φώτα της πόλης (Τσαλίν - 1930).
3. Ο χρυσόθερος (Τσαλίν - 1925).
4. Θωρηκτό Ποτέμκιν (Αϊξενστάιν - 1925).
5. Λουίζινα στόρυ (Φλόγερν - 1947).
6. Μισαλλοδοξία (Γκριφθ - 1916).
7. Απληστία (Φόν Στρονχάιμ - 1924).
8. Η μέρα Εμπερίνεϊ (Καρνέ - 1939).
9. Τά πάθη της Ζάν Ντ' Αρκ (Ντράγιερ - 1928).
10. Σύνταξη συνάντησης (Λήν - 1945).

Όταν στην επόμενη δεκαετία έγινε η νέα σφυγμομέτρηση, τα άποτελέσματα ήταν διαφορετικά. Πάντως είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο μία ταινία από την παραγωγή που είχε δημιουργηθεί στη δεκαετία που είχε μεσολάβησει, μπήκε στον κατάλογο. Κι αυτή ήταν η «Περιπέτεια» του Αντονιόνι. Νά ο κατάλογος των δέκα καλύτερων ταινιών που βγήκε στη δεκαετία του 1960:

1. Πολίτης Κέην (Ούελες - 1941).
2. Περιπέτεια (Αντονιόνι - 1960).
3. Ο κανόνας του παιχνιδιού (Ρενουάρ - 1939).
4. Απληστία (Φόν Στρονχάιμ - 1924).
5. Ουγκιέσσου Μοναγκιτάρι (Μιζογκούτσι - 1953).
6. Θωρηκτό Ποτέμκιν (Αϊξενστάιν - 1925).
7. Κλέφτης ποδηλάτων (Ντέ Σικα - 1949).
8. Ιδών ο Τρομερός (Αϊξενστάιν - 1943-46).
9. Η γη τρέμει (Βισκόντι - 1948).
10. Ατλαντίη (Βιγκό - 1933).

Εκείνο που πρέπει να προσέξει κανείς είναι ότι στις προτιμήσεις της δεκαετίας αυτής δεν υπάρχουν πια καμία ταινία του Τσάρλυ Τσάπλιν (προηγουμένως υπήρχαν δύο) και ότι οι μεταπολεμικές ταινίες προτιμούνται περισσότερο από πριν.

Οι δύο επόμενες δεκαετίες

ΑΕΙζει τον κόπο να δει κανείς τι έγινε και στις δύο τελευταίες δεκαετίες. Στη δεκαετία. Λοιπόν, του 1970 δόθηκε κατάλογος με 11 ταινίες - πιθανώς γιατί οι δύο τελευταίες ισοψήφισαν - και είναι ο παρακάτω:

1. Πολίτης Κέην (Ούελες - 1941).
2. Ο κανόνας του παιχνιδιού (Ρενουάρ - 1939).
3. Θωρηκτό Ποτέμκιν (Αϊξενστάιν - 1925).
4. Οκτώμια (Φελλιν - 1963).
5. Περιπέτεια (Αντονιόνι - 1960).
6. Περσάνα (Μπέργμαν - 1967).
7. Τα πάθη της Ζάν Ντ' Αρκ (Ντράγιερ - 1928).
8. Ο στρατηγός (Μπλάστερ Κίτον - 1926).
9. Οι βασιμμοί Αμπερτσον (Ούελες - 1942).
10. Ουγκιέσσου Μοναγκιτάρι (Μιζογκούτσι - 1953).
11. Αγροφράουλες (Μπέργμαν - 1957).

Εδώ πια είναι φανερό, ότι οι κριτικοί έδειξαν προτίμηση προς τις νεότερες ταινίες, δηλαδή προς εκείνες που γυρίστηκαν μετά το 1940. Στον κατάλογο για πρώτη φορά μπαίνει ο Μπέργμαν και μάλιστα με δύο ταινίες, ενώ ο Ούελες δέχεται πολύ δημοφιλής στους κριτικούς. Αλλά και στο γκάλοπ της δεκαετίας του 1980, το τελευταίο που υπάρχει, πάλι ο Ούελες κρατάει τα πρώτα. Ο κατάλογος των δέκα καλύτερων ταινιών, που σχημάτισαν οι σύγχρονοι κριτικοί είναι ο εξής:

1. Πολίτης Κέην (Ούελες - 1941).
2. Ο κανόνας του παιχνιδιού (Ρενουάρ - 1939).
3. Οι επτά Σαμουράι (Κουροσάβα - 1954).
4. Τραγουδώντας στη βροχή (Κέλλυ και Ντόνεν - 1952).
5. Οκτώμια (Φελλιν - 1963).
6. Θωρηκτό Ποτέμκιν (Αϊξενστάιν - 1925).
7. Περιπέτεια (Αντονιόνι - 1960).
8. Οι βασιμμοί (Αντονιόνι - 1960).
9. Βερτίγκα (Χίτσκοκ - 1958).
10. Ο στρατηγός (Μπλάστερ Κίτον - 1926).

Είναι χαρακτηριστικά στοιχεία ότι α) ο Ούελες παραμένει δημοφιλής, β) εξαφανίζονται από τον κατάλογο ο Μπέργμαν και ο Μιζογκούτσι, γ) μπαίνουν νέα όντομα από τον Κουροσάβα, το Χίτσκοκ και τη ευάδα Κέλλυ - Ντόνεν. Σε μερικά χρόνια θα βγεί ο κατάλογος της δεκαετίας του 1990 και θα ήταν ενδιαφέρον να δει κανείς ποιά φιλμ θα συγκεντρώνουν τις προτιμήσεις των κριτικών αυτής της δεκαετίας. Γιατί όπως θα συζητήσουμε είναι η σύνθεση των κριτικών που χρησιμοποιήθηκαν αλλοιώς από δεκαετία σε δεκαετία. Εκείνο, ωστόσο, που βλέπει κανείς καθαρά είναι ότι οι κριτικοί δείχνουν μία τάση προς τις καινούργιες ταινίες. Δε αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι στη δεκαετία του 1990, πέρας από τις ταινίες που υπήρχαν στον κατάλογο των δέκα, βγήκαν και κάποιες επιτυχίες. Κι αξίζει να προσέξει κανείς πως, εκτός από μία, όλες ανήκουν στο νεότερο κινηματογράφο. Οι έξι επιτυχίες ήταν οι εξής:

1. Οι άνδρες της (Φόρντ - 1956).
2. Οδύσσεια του διαστήματος (Κιούμπρικ - 1968).
3. Αντρέι Ρομπινέφ (Ταράνσκι - 1966).
4. Απληστία (Φόν Στρονχάιμ - 1924).
5. Ζιλ και Ζιλ (Τρυφώ - 1961).
6. Ο τρίτος άνθρωπος (Ρίντ - 1949).

Υπάρχει ακόμη ένας κατάλογος που σχηματίστηκε από απαντήσεις των κριτικών της δεκαετίας που διατρέχουμε, και είναι του καλύτερου σκηνοθέτη όλων των χωρών και όλων των εποχών. Ο κατάλογος είναι ο εξής:

Όσον Ούελες, Ζάν Ρενουάρ, Τσάρλυ Τσάπλιν, Τζόν Φόρντ, Ζουί Μπουνιέλ, Ακίρο Κουροσάβα, Φεντέρικο Φελλιν, Αλφρεντ Χίτσκοκ, Ζαν Λυί Γκοντάρ και Μπλάστερ Κίτον.

Αυτές είναι οι κρίσεις των διασημότερων κριτικών του δυτικού κόσμου. Μπορεί να συμφωνεί κανείς ή όχι και μπορεί επίσης να κάνει διάφορες σκέψεις, ως προς τα κριτήρια, τα αποτελέσματα, τις μεταβολές κλπ. Καί, φυσικά, πρέπει να περιμένει να δει ποιες θα είναι οι κρίσεις στο μέλλον και ποιό θα είναι το μέλλον του κινηματογράφου.

...κι από τη θεία του πνοή να γίνει Χουλουδάκι, να μοσχοβαλθώ κι εγώ από την ευωδία που άναψε στα πόδια του των μάγων η Λατρεία

Κατά το τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου Οι επόμενες συναυλίες της κρατικής ορχήστρας

Ενδιαφέρουσες προστάθειες στην όπερα και στο τραγούδι

Με έντεκα συναυλίες θα αναπτύξει τη δραστηριότητά της η κρατική ορχήστρα Θεσσαλονίκης στο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου. Και στις συναυλίες αυτές θα χαρώμε μερικά θαυμάσια έργα, αρκετά σε πρώτη εκτέλεση, με καλούς μαέστρους και σολίστ.

Ο Ιανουάριος, λόγω των διακοπών των γιορτών, περιλαμβάνει μόνο τρεις συναυλίες. Η πρώτη θα δοθεί στις 15 του μηνός (Πέμπτη) με μαέστρο τον Αλέξανδρο Συμεωνίδη. Στο πρόγραμμα της συναυλίας περιλαμβάνεται μόνο ένα έργο, η δραματική συμφωνία του Μπερλιόζ «Ρωμαιοί και Ιουλιέτα» - γιά σολίστ, χορωδία και ορχήστρα. Θα πάρει μέρος η χορωδία του δήμου Θεσσαλονίκης και οι Μορκέλα Χατζάκο (μετζοσοπράνο), Γιώργος Παναγιωτίδης (τενόρος) και Φραγκίσκος Βουτινός (βαθύφωνος). Το έργο παίζεται για πρώτη φορά στην Θεσσαλονίκη και δίνει μία γεύση από όπερα.

Η δεύτερη συναυλία της ΚΟΘ θα δοθεί την Πέμπτη 22 Ιανουαρίου. Διευθυντής της ορχήστρας θα είναι ο Χάνς Ούρμπανεκ και σολίστ ο πιανίστας Χριστόδουλος Γεωργιάδης που θα παίζει το δεύτερο κοντσέρτο του Μπετόβεν. Το πρόγραμμα της συναυλίας περιλαμβάνει επίσης τη συμφωνία αρ. 36 του Μότσαρτ (γνωστή ως του Λίντς) και σε πρώτη εκτέλεση τον «Θάνατο του Δαντών» του Φόν Αίμερ.

Η τελευταία συναυλία του Ιανουαρίου, στις 29 Ιανουαρίου, περιλαμβάνει δύο έργα σε πρώτη εκτέλεση, τη συμφωνία αρ. 97 του Χάιντν και την «Γλώρα» του Βιβάλνι, γιά σολίστ, χορωδία και ορχήστρα. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνεται επίσης το έργο του Γ. Κωνσταντίνου «Τρεις ελληνικοί χοροί». Μαέστρους στη συναυλία αυτή θα είναι ο Κάρλος Τρικολίδης, θα πάρει μέρος η Χορωδία Αγίας Τριάδος Θεσσαλονίκης και θα τραγουδήσουν επίσης η Ιουλία Τρούσσα (σοπράνο) και η Αίνα Τέντζερη (μετζοσοπράνο).

Η ορχήστρα της 28ης Φεβρουαρίου την κρατική ορχήστρα θα διευθύνει ο Άλκης Μπαλάς. Σολίστ θα είναι η βιολονίστα Φερνάντα Σεαβάρζο που θα ερμηνεύσει το κοντσέρτο γιά βιολί του Μπετόβεν. Στις υπόλοιπα πρόγραμμα θα ακουστούν δύο συνθέσεις σε πρώτη εκτέλεση, το έργο «Συμφ.» του Κώστα Νικήτα και την ουσία «Σεμπίτσια» του Μενδίσ.

ΣΤΟ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ

Η πρώτη συναυλία της ΚΟΘ τον Φεβρουάριο θα δοθεί την Πέμπτη 5 Φεβρουαρίου. Μαέστρους και σολίστ θα είναι έξονοι και συγκεκριμένα ο Χόρχε Ρότερ και ο Αντονι Γκόντφραϊντ (πιάνο).

ΜΑΡΤΙΟΣ

Τέσσερις συναυλίες και τον Μάρτιο. Στην πρώτη, της 5ης Μαρτίου, την ΚΟΘ θα διευθύνει ο Βύρων Φιδελής.

καμμένισκο, που θα ερμηνεύσει, σε πρώτη εκτέλεση, κοντσέρτο του Ελγκαρ. Το πρόγραμμα της συναυλίας θα περιλαμβάνει επίσης το συμφωνικό προλούδιο «Αγία Βαρβάρα» του Βάρδουλη και την τετάρτη συμφωνία του Μπαίρε.

Ενας σημαντικός μαέστρος και ένας σημαντικός σολίστ στην συναυλία που θα δοθεί στις 12 Μαρτίου. Συγκεκριμένα την ΚΟΘ θα διευθύνει ο Ανδρέας Παρίδης και

Ο πιανίστας Γιάννης Βακαρέλης που θα συμπιέσει τη την κρατική ορχήστρα

σολίστ θα είναι ο πιανίστας Γιάννης Βακαρέλης, που θα ερμηνεύσει το κοντσέρτο του Γκριγκ. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης την τρίτη (Ηρωική) συμφωνία του Μπετόβεν και το έργο του Π. Κουκού «Προσίμιον», σε πρώτη εκτέλεση.

Πάλι με απόκλιση προς την όπερα θα είναι η συναυλία που θα δώσει η ΚΟΘ στις 19 Μαρτίου. Με μαέστρο τον Αλκη Μπαλάς θα παίζει η δεύτερη πράξη της όπερας του Οφενμπαχ «Παραμύθια του Οφίαν» με σολίστ τους Αλέθα Δρακοπούλου (σοπράνο), Καίτη Αποστολάκη (μετζοσοπράνο), Παύλο Ράπτη (τενόρος) και Θέμη Σερμί (βαρύτονο). Το έργο θα παχθεί σε πρώτη εκτέλεση.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης τη ουσία του Κούρτ Βάγκνερ «Α νόθος και η πτώση του Μάγκλαν», σε πρώτη εκτέλεση.

πρώτη εκτέλεση.

Η τελευταία συναυλία του τριμήνου θα δοθεί στις 26 Μαρτίου με μαέστρο τον Κάρλο Τρικολίδη και σολίστ τον Λάουρου Στένσον (τρομπέτα) που θα ερμηνεύσει ένα κοντσέρτο του Χάιντν. Επίσης το πρόγραμμα της συναυλίας περιλαμβάνει τα έργα του Αντίοχου Εγγελάτου παραλλαγές και φούγκα στο δημοτικό τραγούδι «Σαράντα παλιάρικα».

ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ας σημειώσουμε ότι το πρόγραμμα της κρατικής ορχήστρας Θεσσαλονίκης γιά το τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου 1987 περιλαμβάνει μερικά χαρακτηριστικά στοιχεία.

Τό εμφανέστερα, θα έλεγε κανείς, είναι μία τάση να δοθούν έργα όπερας ή από να περιλαμβάνουν τραγούδι. Από τις έντεκα συναυλίες που αναφέρουμε παραπάνω, οι τρεις περιλαμβάνουν τέτοιες μορφές έργα. Και είναι θετικό, μία και η απουσία όπερας από την Θεσσαλονίκη στερεί το φιλόμοισα κοινό της πόλης από τέτοιες αισθητικές απολαύσεις. Και, άλλωστε, έτσι δοκιμάζονται και κάποιες δυνάμεις.

Ενα δεύτερο στοιχείο που μπορεί να παρατηρήσει κανείς στα προγράμματα των συναυλιών αυτών είναι ότι οι ελληνικοί έργα είναι αισθητά λιγότερα από άλλες φορές. Στις πέντε από τις έντεκα συναυλίες του τριμήνου δεν υπάρχει ελληνικό έργο. Πάντως στον τομέα των πρώτων εκτελέσεων η ΚΟΘ τπρεί την γρημυή της. Κι αυτή τη φορά, ο αυτό τα τρίμηνο, δε ακούσαμε έντεκα έργα σε πρώτη εκτέλεση, ελληνικά και ξένα.

Οι συναυλίες, όπως πάντα, θα διωνονται κάθε Πέμπτη στην αίθουσα τελειών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στις 9 μ.μ. ώρα.

Νά προστεθεί τέλος ότι η Κρατική ορχήστρα έχει προνοηθεί και μία μαθητική συναυλία που θα δοθεί την Πέμπτη 12 Μαρτίου, στις 11 το πρωί, με διευθυντή τον Ανδρέα Παρίδη και σολίστ τον πιανίστα Γιάννη Βακαρέλη που θα ερμηνεύσει το κοντσέρτο του Γκριγκ. Ας σημειώσουν την ημερομηνία οι αρμόδιοι εκπαιδευτικοί, γιατί αξίζει τον κόπο.

δίνων με άλλη διάσταση στο θέμα. Είναι σημείο των καιρών, θέματα, αλλά και μία αισθητή εμβάθυνση στο νόημα της γέννησης του Χριστού, γενικότερα στη γέννηση, θα λέγαμε.

Τά νέα βιβλία

Λότης Ανδρουτσόπουλου «Τό χρυσάφι, ή χελώνα και ή Πεντάμορφη».

Ενα βιβλίο για παιδιά, με τρεις εξωτικές ιστορίες που διαδραματίζονται ή πρώτη στην Κίνα, ή δεύτερη στην Περιοά και ή τρίτη στις Φιλιππίνες. Και οι τρεις ιστορίες βασίζονται σε αντίστοιχους μύθους αυτών των χωρών. Γιατί ο Αβάντας εγκατέλειψε πικραμένος τους ανθρώπους στη Γη; Γιατί ή μαίμου ψάγει απελπισμένα να βρει την παλιά καλή φίλη της, ή χελώνα; Και ποιός τελικά κατόφερε να κλέψει την καρδιά της πεντάμορφης και εξήγησε βασίλοποιος; Ασυνήθιστες καταστάσεις κάνουν τις τρεις ιστορίες ενδιαφέρουσες και συναρπαστικές. Η έγχρωμη εικονογράφηση του βιβλίου έχει γίνει από την Νταϊζέ Δελλίου. (Εκδόσεις ΑΣΕ).

Νίκου Μπακόλα, «Μυθολογία».

Μιά σειρά από δώδεκα αλληλένδετα αφηγήματα (μερικοί κριτικοί χαρακτήριζαν το βιβλίο μυθιστόρημα) με θέμα τη ζωή ενός Μακεδόνα, πτωχού, που καταβαίνει μικρό παιδί από τό χωριό του στη Θεσσαλονίκη των αρχών του εικοστού αιώνα. Από αφήγημα σε αφήγημα παρουσιάζεται ή ζωή του ανθρώπου αυτού που αγωνίζεται να επιβιώσει δημιουργεί περιουσία και οικογένεια, ζει έντονες συναισθηματικές (γάμος, παιδιά, θάνατοι) και κοινωνικοπολιτικές (πόλεμος, επιδρομές ξένων στρατών) καταστάσεις και δοκιμάζεται από την άσπυτη νών ήθων και φαινομένων στην μικροαστική ζωή, που τον οδηγούν στην πτώση. Μιά ζωή που εκκράζεται ένα τυπικά φαινόμενο της νεοελληνικής ζωής. Τό βιβλίο επαινέθηκε ανεπιφύλακτα από την κριτική όταν πρωτοεκδόθηκε (τό 1977) και τιμήθηκε με τό θραείο «Ποίιν».

«Παραφνάδα» Δεύτερος χρόνος.

Κυκλοφόρησε τό εφετινό τεύχος της ετήσιας έκδοσης «Παραφνάδα» που περιλαμβάνει ανέκδοτα κείμενα πελογραφία Θεσσαλονίκιων. Στόν τόμο αυτό, που τήν επιμελείται τό έχει ο Περιοάλης Σπυρίδης δημοσιεύονται κείμενα τών Ν. Μπακόλα, Ντ. Χριστιανόπουλου, Π. Σπυρίδη, Γ. Μάρκογλου, Μ. Μέσκου, Κ. Λαχά, Τ. Καζαντζή, Σ. Παπαδημητρίου, Ν. Παπαμύρου, Γ. Κάτου, Γ. Ζήκα, Α. Κοσμάτοπουλου, Αλ. Νάρ, Μ. Σεζίκη, Α. Δομνινάκη, Τ. Καλάντα, Ηλ. Κουτσούκου, Μ. Κατωύχ, Σ. Τσιμώχ, Γ. Επαμπαρόνη, Γ. Αδαμίδη και Φ. Αλμπαδίου. Τά πελογραφήματα δημοσιεύονται σε σειρά ανάλογη με τήν ήλικία τών συγγραφέων τους. (Εκδόσεις «Ρένου»).

Γιώργου Σεφέρη «Χειρόγραφο Οκτ. 68».

Ενα σχετικό σύντομο κείμενο τό νομπελίστα ποιητή, που βρέθηκε στό χαρτί κά ή αναφέρεται, με τή μορφή σελίδων ήμερολογίου σε μιά εποχή, τό 1966, που ο Σεφέρης είχε πεί σε Πρίνστον των Ηνωμένων Πολιτειών. Τό κείμενο τό Σεφέρη έχει αξία, γιατί δείχνει τη στάση του και τις διαθέσεις του όπέναντι στη δικτατορία τών συνταγματαρχών, αλλά και όπέναντι στο πολιτικό κόσμου ή μάλλον τών πολιτικάντηδων. Η δημοσίευση του «έπιμετρου», όπου φαίνεται ή άρνηση του ποιητή να διδώει πώση οάν κασνήγητς σε μεγάλο άμερικανικό εκπαιδευτικό ίδρυμα (όπου παλιότερα είχαν διδώσει ο Ελιστ, ο Στραβίνσκι, ο Μπόουρ, ο Ρίντ και άλλες έξοχότητες τών γραμμάτων και τών τεχνών) δείχνει ακόμη καθοριστό την ψυχική κατάσταση του Σεφέρη εκείνη τήν εποχή λόγω χούντας. Τήν εισαγωγή του βιβλίου και τις σημειώσεις, που βοηθούν πολύ στην καλύτερη κατανόηση του βιβλίου, έχει γράψει ο Παύλος Ζάννας. (Εκδόσεις «Διάττων»).

Η ελληνική ποίηση

**Νίκου Κωνσταντινίδη
Οπτική γωνία-8**

Ζώ πολλά χρόνια στη γειτονιά αυτή, τί με τράβηξε και τί ακόμα με τραβά δε ξέρω. Δεν έχει τίποτε το ιδιαίτερο. Απέναντί μου τοίχοι, σάπιες κοπνοδόχες, πολιορκέστια, λίγες γλάστρες με μυρισματικά κι ίδιες μορφές που όσο πάν γεράζουν. Είκοσι χρόνια πέρασαν· οι νέοι παντρεύτηκαν και φύγαν σ' άλλη γη σ' άλλα μέρη κι οι γέροι γίνθηκαν πιά γέροι. Αργά κινούνται στα μπαλκόνια και στά ρετιρέ με τις μπαλάντες. Εσχάτως έγιναν καινοτομίες κάποιες, δύο τρεις, επάνω, κάτω, άριστερα, δεξιά άγρόσμως σκυλιά. Ενίοτε γαυγίζουν δίχως λόγο σε ώρες ακατάλληλες, άν και τους είναι οι κτηνιατροί ότι αυτές οι ράτσες δεν γαυγίζουν, ότι έχουν φύσει την ευγένεια μέσα τους, ότι από πολλούς ανθρώπους που κυκλοφορούν άνάμεσά μας, έχουν πιά πολύ μάυλα.